

УДК 338.516
© 2018

АНАЛІЗ ЦІНОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ НА РИНКУ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР

І.В. Чехова

*кандидат економічних наук
Інститут олійних культур НААН,
вул. Інститутська, 1, сел. Сонячне Запорізького р-ну
Запорізької обл., 69093, Україна
e-mail: irina.chekhova_iok.naan@ukr.net*

Надійшла 3.04.2017

Мета. Систематизувати чинники впливу та проаналізувати цінові позиції олійних культур на аграрному ринку. **Методи.** Системного узагальнення, абстрактно-логічний, аналізу та синтезу, спостереження, порівняльний, графічний. **Результати.** Визначено, проаналізовано і систематизовано специфічні чинники, які впливають на ціну олійних культур на вітчизняному ринку. Установлено, що цінові тенденції вітчизняного ринку соняшнику мають вплив на світовий ринок, а формування ціни на вітчизняний ріпак та сою відбувається під впливом тенденцій зовнішніх ринків. **Висновки.** Аналіз цінових позицій на продукцію олійних культур дає змогу оцінити поточний стан конкурентного середовища, цінової кон'юнктури і спрогнозувати стратегію виробництва і збуту запланованої продукції. Стабільне зростання цін на соняшник, ріпак та сою, зумовило значне розширення площ цих культур. В останні 3 роки ціни на продукцію олійних культур на внутрішньому ринку зросли удвічі через різке зростання витрат на їх вирощування. Водночас цінові позиції у доларовому еквіваленті знижувалися. Цінова ситуація на вітчизняному ринку олійних культур визначається ціновими тенденціями на світовому ринку.

Ключові слова: аграрний ринок, олійні культури, динаміка виробництва, цінові позиції, фактори впливу.

Під час планування господарської діяльності в рослинництві суб'єкти господарювання орієнтуються, насамперед, на максимізацію прибутку. Прийняття рішення щодо вирощування конкретної культури передуює плановий розрахунок витрат на її виробництво і доходу від її збуту. Чим вище маржа між понесеними витратами на вирощування та виручкою

від її реалізації, тим вигіднішою та популярнішою є культура. Нині олійні культури є найприбутковішими. Рентабельність по соняшнику у 2015 р. становила 80,3% проти 36,5% у 2014 р., ріпаку — 44% проти 29,2% у 2014 р., по сої — 38,4% проти 34,5% у 2014 р. [1].

Ціна на аграрну продукцію, як і ціна на інші ринкові товари і чинники виробництва,

є результатом взаємодії попиту та пропозиції. Ціна, як результат взаємодії різних ринкових сил, серед іншого, визначається і структурою ринку [2]. Основними чинниками високих і стійких ринкових позицій олійних культур є: розвинута інфраструктура олієжирового підкомплексу, зростання попиту внутрішніх переробників на олійну сировину на тлі розширення потужностей, стабільний експортний попит на соняшникову олію, товарне насіння сої та ріпаку, високі закупівельні ціни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Цінові тенденції на вітчизняному аграрному ринку були предметом розгляду багатьох учених. Теоретичні засади ціни та методологія ціноутворення на аграрну продукцію висвітлено в публікаціях О.М. Шпицака [3], Б.Й. Пасхавера [4], В.Я. Месель-Веселяка [5], І.К. Салімжанова [6]. Питання співвідношення цінових тенденцій на світовому та національному агропродовольчих ринках представлені в роботах Л.В. Молдаван [7], Л.П. Петришина [8, 9], С.І. Gilbert, S. Pfuderer [10], формування конкурентоспроможних цін вивчав І.П. Хомин [11], прогнозування цін на аграрну продукцію здійснено Н.К. Васильєвою [1].

Аналіз цінових позицій на аграрну продукцію дає змогу оцінити поточний стан конкурентного середовища, цінової кон'юнктури в розрізі культур, а найголовніше, спрогнозувати стратегію виробництва і збуту запланованої продукції на мікро- та макроекономічному рівнях. Питання аналітики ціни на аграрних ринках є актуальним через мотиваційний чинник ціни для кінцевого виробника.

Мета досліджень — систематизувати чинники впливу та проаналізувати цінові позиції олійних культур на аграрному ринку.

Результати досліджень. Динаміка виробничих показників основних олійних культур в Україні за 2013–2015 рр. позитивна. Відбулося незначне (на 4%) зростання валового збору (з 16,2 у 2013 р. до 16,8 млн т у 2015 р.) завдяки розширенню посівної площі на 7% (з 7,4 до 7,9 млн га). Найбільшими темпами +42% (з 2,7 млн т у 2013 р. до 3,9 млн т у 2015 р.) зросло виробництво сої за зниження урожайності з 20 до 18 ц/га.

Виробництво соняшнику характеризується як стабільне на рівні 11,1 млн т за урожайності 21,5 ц/га. Виробництво ріпаку скоротилося на 26,1% (з 2,4 у 2013 р. до 1,7 млн т у 2015 р.) за найбільшого зростання продуктивності серед олійних культур на 12,3% — до 26 ц/га. Отже, позитивна динаміка виробництва олійних культур протягом 2013–2015 рр. забезпечена зростанням площ посівів під соєю на 58% (з 1,3 до 2,1 млн га), під соняшником — на 1,5% (з 5 до 5,2 млн га) та збільшенням рівня урожайності ріпаку з 23,6 до 25,9 ц/га.

Ціна на аграрному ринку є вагомим мотиваційним чинником у прийнятті рішення щодо формування сівозміни на користь олійних культур у господарствах усіх форм власності. У цьому контексті погоджуємося з висловлюванням Л.П. Петришина про те, що відносно довготривале і стабільно випереджувальне зростання цін на олійні культури, до числа яких належать, насамперед, соняшник, ріпак та соя, зумовило значне розширення площ цих культур [8].

Зміни щодо нарощування параметрів вітчизняного ринку олійних культур також зумовлені високим рівнем рентабельності виробництва та цін, сталим попитом на насіння та олію, розгалуженою мережею торгівельно-збутових зв'язків. Серед багатьох чинників впливу ціна є ключовою економічною категорією, в якій перетинаються практично всі основні проблеми розвитку ринку. Ціна — один з головних показників ефективності виробництва, орієнтир для прийняття господарських рішень, особливо в умовах ринкових відносин, важливий інструмент внутрішньофірмового планування [6]. Так, згідно з даними Державної служби статистики середні ціни реалізації олійних культур (без врахування ПДВ, накладних і транспортних витрат) за період 2013–2015 рр. зросли з 3087,5 до 7531,5 грн/т, або майже удвічі. Ціна займає вагоме місце в ринкових відносинах, вирівнюючи протилежні економічні інтереси продавців і покупців товару чи послуг, є гнучким ринковим інструментом впливу на сукупний попит та пропозицію товарів і послуг на ринку.

Ціни формуються під впливом двох важливих чинників — стратегічного та

тактичного. Стратегічний — є чинником довготривалої перспективної дії і виявляється в тому, що ціни ґрунтуються на основі вартості товару. Тобто коливання ціни відбувається навколо вартості. Тактичний чинник часто змінюється, оскільки динаміка кон'юнктурних змін доволі висока. Ці чинники важливі в умовах ринкової економіки, їх потрібно знати і використовувати, а найбільшого успіху досягають ті суб'єкти ринку, які вміло поєднують обидва чинники зміни ціни [6].

Під час розроблення цінової стратегії суб'єкти ринку мають проаналізувати та врахувати чинники впливу, що сприяють зниженню або зростанню цін на конкретний товар чи послугу. До групи чинників, що сприяють зниженню цін, належать: ріст виробництва, науково-технічний прогрес, скорочення витрат виробництва, загострення конкуренції (зростання кількості продавців), зниження податків. Чинниками, спроможними збільшити ціни, є такі: спад виробництва, нестабільна економічна ситуація, підвищений попит, збільшення грошової маси, зростання податків, заробітної плати, підвищення якості продукції та ін.

Дослідження основних чинників впливу на цінову ситуацію на внутрішньому ринку олійних культур надало можливість їх узагальнити і систематизувати. Водночас зазначимо, що ми розглядаємо чинники впливу на ціни олійних культур через призму основних напрямів споживання насіння та продуктів його переробки. У попередніх дослідженнях встановлено, що насіння соняшнику майже в повному обсязі переробляється на олію з подальшим її експортом до 97%. Насіння сої та ріпаку також експортується, але за двома напрямками — вивіз насіння та олії у співвідношенні 60:40. З огляду на експортний напрям ринків збуту продукції олійних культур найвагомим чинником впливу на формування цінових позицій на внутрішньому ринку є валютні коливання курсу гривні відносно долара США. Девальвація національної валюти сприяє підвищенню ціни на внутрішньому ринку, а зміцнення гривні, навпаки, сприяє зниженню цін попиту та пропозиції. Ціна на насіння вітчизняної сої та ріпаку не впливає на процес ціноутворення на світовому ринку через

невеликі обсяги виробництва і прямо залежить від обсягів пропозиції та цін на провідних ринках світу (США, Бразилія, Аргентина, ЄС). Протилежна ситуація спостерігається на ринку соняшнику через передову позицію України з його виробництва та переробки, внаслідок якої світові ціни формуються під впливом обсягів пропозиції та переробки вітчизняного насіння соняшнику. Цінова політика на ринку сої також пов'язана з невеликими партіями пропозиції насіння від виробників та невисокими темпами продажів соєвого шроту, зростаючою конкуренцією за сировину між переробниками та експортно-орієнтованими компаніями. Стимування продажів виробниками насіння соняшнику на тлі високої конкуренції за сировину забезпечує високі цінові позиції на олію. Жорстка конкуренція між великими переробниками на тлі обмеженості пропозиції формує високу ціну, яка на рослинні олії залежить від цінової ситуації на ринку нафти.

На рівень цін істотно впливають базові умови поставки товару: витрати на вантажно-розвантажувальні роботи, страхування, транспортування, оформлення митних документів. Базові умови поставки в контрактах купівлі-продажу регулюються стандартними торговельними умовами «Інкотермс». Вони чітко фіксують зобов'язання сторін, які здійснюють міжнародні торговельні операції, і представляють міжнародні правила використання умов поставки у зовнішній торгівлі. «Інкотермс» зводить до мінімуму інтерпретацію термінів у зовнішній торгівлі різних країн.

Усі терміни зовнішньої діяльності згруповані в «Інкотермс» за 4-ма базовими категоріями. До групи «Е» включено умови, згідно з якими покупець отримує готовий до відправки товар на складі продавця (умови EXW). До групи «F» включено умови, за якими продавець зобов'язаний доставити товар до транспортних засобів в розпорядження перевізника, вказаного покупцем, а також виконати митні процедури (FCA, FOB, FAS). До групи «С» входять умови, за якими продавець має заключити договір перевезення, але не приймає ризик втрати або пошкодження товарів після відвантаження (CFR, CIF, CPT). Група «D» об'єднує умови, за якими продавець

несе всі ризики та витрати, пов'язані з доставкою товару в пункт призначення (DAF, DES, DEQ, DDU, DDR).

Вибір базових умов постачання залежить від рівня конкуренції, ступеня політичних і регіональних ризиків, стабільності та платоспроможності контрагентів, рівня конкурентоспроможності товарів на світовому ринку. На вітчизняному ринку склалася практика застосування переважно умов купівлі-продажу за умов групи «Е» (найчастіше на умовах EXW), згідно з якими покупець отримує готовий до відправки товар на складі продавця.

Джерелом інформації для аналізу цінових позицій олійних культур на внутрішньому ринку є довідкові та розрахункові ціни на олійні культури, що містяться на сайтах інформативних агентств, дошках оголошень аграрних інтернет-видань, статистичних відомостях державних установ та ін. Офіційні індекси цін і середні ціни реалізації на олійні культури наведено на сайті Державної служби статистики, їх використання корисне під час ретроспективного аналізу. Моніторинг цінової ситуації здійснюють ряд періодичних аграрних видань. Так, рівень середніх цін можна знайти у виданнях «Аграрний тиждень», «Олієжировий комплекс» та ін. Найзручнішим інструментом для об'єктивного цінового аналізу в розрізі середніх, мінімальних, максимальних, внутрішніх та експортних цін на олійні культури є дані сайту Інформ-агентства «АПК-інформ». У розділі «Ціни» накопичується інформація про ціни на товарне насіння соняшнику, ріпаку, сої та продуктів їх переробки за різними умовами поставки,

в різних валютах як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Аналіз цінових позицій попиту та пропозиції на олійні культури за умов EXW протягом 2013–2015 рр. свідчить про загалом позитивну динаміку за означений період, коливання цін протягом 2013–2014 рр. і планомірне зростання ціни у 2015 р. Цінові графіки в розрізі культур різнилися в діапазоні цінових значень і періодів спаду та підйому цін. Так, ціни попиту та пропозиції на соняшник зазнали різкого зниження у 2013 р. Після тривалої стабільності в діапазоні 4800–5000 грн/т у серпні ціни знизилися спочатку на 1100 грн/т, а до кінця року впали ще на 600 грн/т, досягнувши значення 3200–3300 грн/т. Обвал ціни припав на піковий період реалізації соняшнику (вересень — жовтень). Як наслідок, рентабельність виробництва зерна соняшнику за результатами 2013 р. становила 28,5% проти 45,8% у попередньому 2012 р. Протягом 2014 р. ціна соняшнику коливалася в межах 3100–6300 грн/т, в 2015 р. — 7000–10000 грн/т. Підвищення ціни сприяло зростанню рентабельності виробництва соняшнику до 36,5% за підсумками 2014 р. та до 80,5% — у 2015 р. Основною тенденцією цінової динаміки соняшнику є зниження ціни попиту та пропозиції в період серпень — жовтень з подальшим її зростанням до кінця року. Тенденція до зростання ціни на соняшник зумовлена потребами переробників сформувати запаси (рис. 1).

Графік ціни попиту та пропозиції сої характеризується позитивною динамікою протягом січня — червня і негативною динамікою у серпні — жовтні. На тлі загального зростання цін спостерігалися періоди

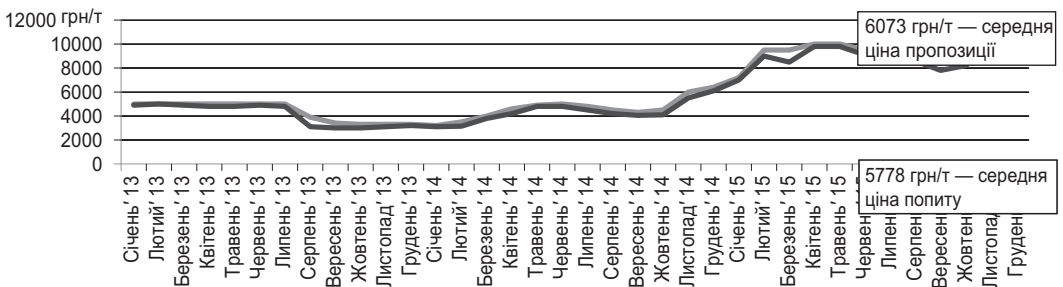

Рис. 1. Середні ціни попиту та пропозиції на соняшник у 2013–2015 рр. на умовах EXW, грн/т (за даними «АПК-інформ»): — — ціна пропозиції, EXW; - - - - ціна попиту, EXW (для рис. 1, 2)

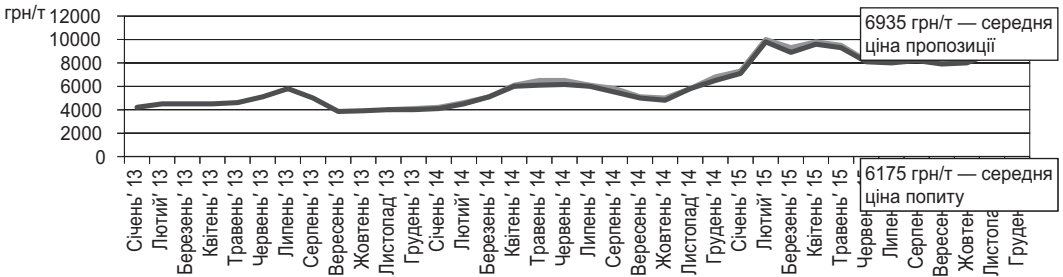

Рис. 2. Середні ціни попиту та пропозиції на сою у 2013–2015 рр. на умовах EXW, грн/т (за даними «АПК-інформ»)

їх різкого зниження: у 2013 р. з 5800 у липні до 3850 грн/т у вересні; у 2014 р. — з 6250 у червні до 4900 грн/т — у вересні; у 2015 р. — з 9900 у лютому до 7950 грн/т — у вересні (рис. 2).

Зазначимо, що протягом 3-х років середня ціна на сою коливалася в межах 6175 грн/т (ціна пропозиції) та 6935 грн/т (ціна попиту), що перевищило відповідні позиції по соняшнику 6073; 5778 грн/т. Також, на відміну від соняшнику, ціна сої не знижувалася нижче 4000 грн/т. Ріст цін на сою пояснюється, насамперед, незначними обсягами пропозиції насіння сої на внутрішньому ринку, а також зростанням курсу долара.

Ціна попиту на ріпак характеризується позитивною динамікою, крім другої половини 2013 р., коли падіння становило 1000 грн/т — з 4200 до 3200 грн/т. На відміну від ціни на соняшник та сою, у 2014–2015 рр. ціна на ріпак стабільно зростала, а наприкінці 2015 р. досягла рівня

9000 грн/т. Це пояснюється обмеженістю пропозиції насіння ріпаку і стабільним попитом. Середня ціна ріпаку протягом 3-х років становила 5360 грн/т, що є найнижчим показником серед олійних культур (рис. 3).

Як свідчить попередній аналіз цін в розрізі мінімальних і максимальних цін, найдорожчою 3 роки поспіль є соя (від 3650–5800 у 2013 р. до 7300–9600 грн/т у 2015 р.), 2-гу позицію займає соняшник (від 2900–5000 у 2013 р. до 7100–9650 грн/т у 2015 р.), 3-тю — ріпак (від 3200–4400 у 2013 р. до 6100–7500 грн/т у 2015 р.). Проте за темпами зростання лідирує ціна соняшнику, що зросла у 2,4 раза, по сої та ріпаку ціна зросла удвічі. Це пояснюється відповідним зростанням витрат на вирощування, оскільки тільки за останній рік витрати на виробництво соняшнику збільшилися з 3500 до 6000 грн/т, або в 1,7 раза, сої — з 4000 до 6000 грн/т, або у 1,5 раза, ріпаку — з 5000 до 6500 грн/т, або в 1,3 раза [12, 13].

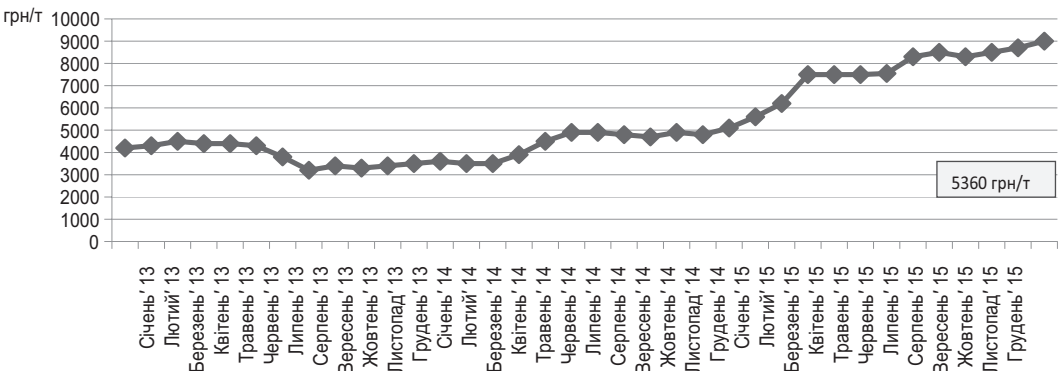

Рис. 3. Середня ціна попиту на ріпак у 2013–2015 рр. за умов EXW, грн/т (за даними «АПК-інформ»)

Ціни експорту на основні олійні культури (за роками), USD/т*

Умови поставки		2013 р.	2014 р.	2015 р.	Зміни (+, -)
<i>Соняшник</i>					
Туреччина, EXW	Min	50	540	530	-20
	Max	820	660	600	-220
Україна, FOB	Min	450	380	400	-50
	Max	690	500	440	-250
Аргентина, FOB	Min	390	370	350	-40
	Max	620	460	390	-230
Угорщина, EXW	Min	90	300	20	-70
	Max	400	420	90	-310
<i>Ріпак</i>					
Туреччина, CIF	Min	450	450	410	-40
	Max	650	600	465	-185
Україна, FOB	Min	460	390	380	-80
	Max	620	485	425	-195
Франція, FOB	Min	490	410	395	-95
	Max	630	570	425	-205
<i>Соя</i>					
Туреччина, CIF	Min	480	450	380	-100
	Max	560	600	460	-100
Україна, FOB	Min	460	400	360	-100
	Max	550	560	415	-135
Аргентина, FOB	Min	520	430	330	-190
	Max	550	550	445	-105
Бразилія, FOB	Min	470	390	370	-100
	Max	580	540	395	-185
США, EXW	Min	470	350	320	-150
	Max	560	550	370	-190

*Узагальнено автором за даними ІА «АПК-інформ».

Аналіз експортних цін на олійні культури свідчить про їх зниження за період 2013–2015 рр. через девальвацію гривні (таблиця).

Найбільше ціна впала на соняшник: на 45 USD/т зафіксовано зниження мінімальних цін та на 250 USD/т — зниження максимальних цін за різними умовами поставки. Якщо у 2013 р. закупівля соняшнику відбувалася за цінами 450–690 USD/т, то

у 2015 р. — від 20 до 600 USD/т. Ріпак став дешевше на 70 USD/т (min) та 195 (max) USD/т, а рівень ринкової ціни на ріпак знизився з 450–650 USD/т у 2013 р. до 380–465 USD/т у 2015 р. Маржа між мінімальними та максимальними цінами на сою є найменшою, а зниження ціни дорівнювало в середньому 130 USD/т. Цінові позиції сої зазнали змін з 460–560 USD/т у 2013 р. до 320–460 USD/т у 2015 р. (див. таблицю).

Висновки

В останні 3 роки зростання цін на олійні культури на внутрішньому ринку внаслідок різкого зростання витрат на їх вирощування супроводжувалося зниженням цінових позицій

в доларовому еквіваленті. Аналіз цінових позицій попиту та пропозиції на олійні культури за умов EXW протягом 2013–2015 рр. свідчить про загалом позитивну динаміку,

коливання цін у 2013–2014 рр. і планомірне їх зростання у 2015 р. Цінові графіки в розрізі культур різнилися в діапазоні цінових значень і періодів спаду та підйому цін. Найвагоміші чинники впливу на формування цін на внутрішньому ринку олійних культур: обсяги виробництва та споживання, собівартість виробництва, динаміка кон'юнктурних змін, валютні коливання курсу гривні відносно долара США, рівень конкуренції за сировину між переробниками та експортерами, стримування продажів виробниками, базові умови

поставки товару. Цінова ситуація на вітчизняному ринку визначається ціновими тенденціями на світовому ринку. Така ситуація свідчить про слабкість вітчизняного уряду в можливостях активізації впливу на цінову ситуацію. Однак це зовсім не означає, що її треба зберігати і в майбутньому. Очевидно, що уряд, який дбає про рівень доходів вітчизняних товаровиробників у сільськогосподарській сфері, зобов'язаний впливати на цінові тенденції, оскільки це є одним із його основних завдань [4].

Чехова І.В.

Институт масличных культур НААН, ул. Институтская, 1, пос. Солнечное Запорожского района Запорожского обл., 69093, Украина; e-mail: irina.chekhova_iok.naan@ukr.net

Аналіз цінових тенденцій на ринку масличних культур

Цель. Систематизировать факторы влияния и проанализировать ценовые позиции масличных культур на аграрном рынке. **Методы.** Системного обобщения, абстрактно-логический, анализа и синтеза, наблюдения, сравнительный, графический. **Результаты.** Определены, проанализированы и систематизированы специфические факторы, влияющие на цену масличных культур на отечественном рынке. Установлено, что ценовые тенденции отечественного рынка подсолнечника имеют влияние на мировой рынок, а формирование цены на отечественный рапс и сою происходит под влиянием тенденций внешних рынков. **Выводы.** Анализ ценовых позиций на продукцию масличных культур позволяет оценить текущее состояние конкурентной среды, ценовой конъюнктуры и спрогнозировать стратегию производства и сбыта планируемой продукции. Стабильный рост цен на подсолнечник, рапс и сою привел к значительному расширению площадей этих культур. В последние 3 года цены на продукцию масличных культур на внутреннем рынке выросли вдвое, что вызвано резким ростом затрат на их выращивание. В то же время ценовые позиции в долларом эквиваленте снижались. Ценовая ситуация на отечественном рынке масличных культур определяется ценовыми тенденциями на мировом рынке.

Ключевые слова: аграрный рынок, масличные

культуры, динамика производства, ценовые позиции, факторы влияния.

Chekhova I.

Institute of oily crops of NAAS, 1 Instytutska Str., Soniachne, Zaporizhzhia region, Zaporizhzhia oblast, 69093, Ukraine; e-mail: irina.chekhova_iok.naan@ukr.net

Analysis of price trends in the market of oily crops

The purpose. To systematize factors of influence and to analyze price positions of oily crops in agrarian market. **Methods.** System generalization, abstract-logical, analysis and synthesis, observation, relative, graphical. **Results.** Specific factors influencing the price of oily crops in domestic market are specified, analyzed and systematized. It is established that price trends of domestic market of sunflower have the influence upon the world market, and formation of price for domestic rape and soya bean is influenced by trends in foreign markets. **Conclusions.** Analysis of price positions on products of oily crops allows to evaluate current state of competitive medium, price conjuncture and to predict the strategy of production and marketing of recognized schedule products. The stable rise in prices for sunflower, rape and soya bean has led to significant increase of squares for these crops. During the last 3 years the price for products of oily crops in home market have grown twice. That was invoked by sharp increase of expenditures for their growing. At the same time price positions in dollar equivalent decreased. The price situation in domestic market of oily crops is determined by price trends in the world market.

Key words: agrarian market, oily crops, dynamics of production, price positions, factors of influence.

Бібліографія

1. Васильєва Н.К. Прогнозування цін у галузі рослинництва в Україні та регіонах/ Н.К. Васильєва//Економічний часопис-21. — 2013. — № 11–12 (2). — С. 26–29.

2. Кьостер У. Основи аналізу аграрного ринку/У. Кьостер; наук. ред. пер. О. Нів'євський. — К.: Вид-во АДЕФ-Україна, 2012. — 486 с.

3. Шпичак О.М. Економіко-організаційні

неузгодженості взаємовідносин у продуктових ланцюгах в умовах інфляційно-девальваційних процесів: напрями врегулювання/О.М. Шпичак// Економіка АПК. — 2015. — № 6. — С. 85–95.

4. Пасхавер Б.И. Аграрное ценообразование: требования и возможности совершенствования/Б.И. Пасхавер//Економіка АПК. — 2011. — № 2. — С. 147–150.

5. Месель-Веселяк В.Я. Ціновий фактор і розвиток аграрного виробництва в Україні/В.Я. Месель-Веселяк//Економіка АПК. — 2012. — № 1. — С. 179–180.

6. Салимжанов И.К. Цены и ценообразование: учеб./И.К. Салимжанов; под. ред. И.К. Салимжанова. — М.: Проспект, 2005. — 360 с.

7. Молдаван Л.В. Форми і важелі державного впливу на формування міжгалузевих цін та їх стабілізацію в агропродовольчому комплексі (зарубіжний досвід)/Л.В. Молдаван//Економіка АПК. — 2012. — № 1. — С. 180–182.

8. Петришин Л.П. Співвідношення цінових тенденцій на світовому та національному агропродовольчих ринках/Л.П. Петришин//

Причорноморські економічні студії. — 2016. — Вип. 6. — С. 97–101.

9. Петришин Л.П. Цінові тенденції на світовому та національному ринках зернових і зернобобових та олійних культур/Л.П. Петришин//Наук. вісн. Ужгородського нац. ун-ту. — 2016. — Вип. 8. — Ч. 2. — С. 50–53.

10. Gilbert C.L. The role of index trading in price formation in the grains and oilseeds markets/ C.L. Gilbert, S. Pfuderer//J. of agricultural economics. — 2014. — V. 65, Iss. 2. — P. 303–322.

11. Хомин І.П. Ціновий механізм регулювання розвитку аграрного ринку України (теорія і практика)/І.П. Хомин, З.І. Кривий//Наук. пр. Полтавської держ. аграр. акад. — 2013. — № 1(6). — Т. 1. — С. 302–308.

12. Чехова І.В. Аналіз виробництва олійних культур у зоні Степу/І.В. Чехова, С.А. Чехов//Вісн. аграр. науки. — 2016. — № 11. — С. 72–77.

13. Экономические показатели работы масложирового комплекса Украины в марте — мае 2015–2016 гг./Масложировой комплекс. — 2016. — № 2 (53). — С. 12–20.

ОГОЛОШЕННЯ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ

оголошує про приймання документів від підприємств мережі Академії для участі у конкурсі на отримання часткової компенсації

за бюджетною програмою КПКВК 6591080

«Здійснення заходів щодо підтримки науково-дослідних господарств»

за напрямом селекція сільськогосподарських культур у ланках первинного рослинництва.

Документи, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 18.03.2009 р. № 232,

необхідно подати в паперовому вигляді,

запечатані у конвертах, конкурсній комісії до 22 січня 2018 р.

Контактний телефон

(044) 521-92-89.